

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти
Кафедра теорії та методики дошкільної та початкової освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної та
науково-педагогічної роботи,
голова науково-методичної ради
Дар'я МАЛЬЧИКОВА
«03» листопада 2021 р.

Перелік питань до атестації здобувачів вищої освіти
Комплексний екзамен за фахом

Педагогіка та психологія
Методики початкової освіти

Спеціальність 013 Початкова освіта
Освітня програма Початкова освіта
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Форма навчання денна / заочна

ПОГОДЖЕНО
на засіданні науково-методичної ради
педагогічного факультету

Голова НМР Ірина ЦЮПАК

«06» жовтня 2021 р., пр. №2

Херсон 2021

Затверджено на засіданні кафедри
педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти
Протокол № 2 від 06.09.202 р.
В.о. завідувача Наталія ВОРОПАЙ

Затверджено на засіданні кафедри
теорії та методики дошкільної та початкової освіти
Протокол № 2 від 06.09.202 р.
Завідувач Олена САГАН

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО КОМПЛЕКСНОГО ЕКЗАМЕНУ СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»

І БЛОК-МОДУЛЬ

ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ (1.1-1.30)

Педагогіка (1.1-1.20)

- 1.1. Предмет і завдання педагогіки. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Роль вітчизняних педагогів Г.С.Сковороди, О.В.Духновича, К.Д.Ушинського, В.О.Сухомлинського, А.С.Макаренка та ін. у розвитку педагогічної науки.
- 1.2. Фактори формування особистості. Виховання як провідний фактор особистості дитини. Класики педагогіки про основні чинники формування особистості.
- 1.3. Методи педагогічних досліджень. Їх характеристика.
- 1.4. Предмет, завдання та основні категорії дидактики. Актуальні завдання сучасної дидактики. Українська народна дидактика.
- 1.5. Процес навчання: сутність, структура, основні етапи, закономірності.
- 1.6. Зміст освіти: основні поняття, характеристика державних документів.
- 1.7. Методи навчання. Класифікації методів навчання в історії педагогіки та сучасній дидактиці.
- 1.8. Форми організації навчання. Традиційні та сучасні форми організації навчання в початковій школі. Урок як основна форма організації освітнього процесу. Типи та структура уроку.
- 1.9. Контроль та оцінка. Особливості оцінювання освітньої діяльності учнів початкової школи.
- 1.10. Поняття «виховання» в педагогіці. Взаємозв'язок процесів виховання, навчання та розвитку особистості.
- 1.11. Специфіка процесу виховання, рушійні сили.
- 1.12. Аналіз загальних закономірностей процесу виховання. Характеристика основних принципів виховання.
- 1.13. Методи, прийоми, засоби виховання. Класифікація методів виховання.
- 1.14. Форми виховної роботи, їх характеристика. Позакласна та позашкільна діяльність закладів освіти.
- 1.15. Формування учнівського колективу, його ознаки, етапи становлення. Роль та функції класного керівника.

Психологія - 1.16. – 1.30

- 1.16. Структура психіки. Психіка як єдність рівнів психіки, психічних властивостей, процесів, станів особистості.
- 1.17. Методолічні засади психології. Принципи і методи наукової психології. Специфіка дослідження психіки.
- 1.18. Проблема особистості в сучасній психології. Співвідношення біологічного і соціального в структурі особистості. Активність як детермінанта розвитку особистості.
- 1.19. Загальне поняття про діяльність як особливий специфічний людський тип активності. Структура діяльності. Види діяльності.
- 1.20. Загальна характеристика пізнавальної діяльності людини. Ступені пізнання. Особливості пізнавальної діяльності молодшого школяра.
- 1.21. Афективна сфера особистості людини. Емоції, почуття, воля. Особливості афективної сфери молодших школярів.
- 1.22. Індивідуально-типологічна характеристика людини. Темперамент, як психофізіологічна властивість людини. Прояви темпераменту у молодших школярів.
- 1.23. Соціально-психологічна властивість особистості. Характер як якісна характеристика особистості. Формування характеру в молодшому шкільному віці.
- 1.24. Генетичний аспект особистості. Загальна характеристика здібностей. Проблема обдарованості у сучасній початковій школі.
- 1.25. Загальна характеристика психічного розвитку. Фактори та рушійні сили психічного розвитку. Закономірності психічного розвитку.
- 1.26. Вікова періодизація. Визначення психологічного віку. Принципи і критерії вікової періодизації.
- 1.27. Психічний і особистісний розвиток в дошкільному віці. Готовність дитини до навчання в школі.
- 1.28. Молодший шкільний вік як особливий період життя дитини. Загальна характеристика психічного розвитку молодшого школяра.

1.29. Психологія навчання. Зміст та співвідношення понять наочності, навчання, учіння. Чинники ефективності навчання молодших школярів.

1.30. Неуспішність у навчанні як психолого-педагогічна проблема. Психологічні причини неуспішності молодших школярів.

Практичні завдання з педагогіки та психології

1. На уроці вчитель перевіряв домашнє завдання за допомогою фронтального опитування, яке проходило у досить швидкому темпі. Павло не зміг швидко зорієнтуватися в питаннях і сказав учителю, що йому треба подумати. На що вчитель відповів: "Нічого думати, треба відповідати". Хлопець перестав зовсім відповідати на уроці. Проаналізуйте ситуацію. Прокоментуйте слова та дії вчителя. Які методи навчальної роботи будуть ефективними в даній ситуації?
2. До свого першого уроку студентка-практиканта готувалася довго. На уроці вона швидко перевірила домашнє завдання, розповіла новий матеріал, а до кінця уроку залишилося 20 хвилин. Закріплення зайняло ще 10 хвилин, а далі майбутня вчителька не знала чим заповнити час і відпустила учнів раніше з уроку. Проаналізуйте причини методичних недоробок студентки. Висловіть поради щодо подальшого вдосконалення методики проведення уроків.
3. Сашко – жвавий хлопчик, добре вчиться, любить відповідати на запитання вчителя, весь урок «тягне руку вгору»... і дуже ображається, коли питають інших учнів. Ваші педагогічні дії?
4. У 2 класі навчається хвора дитина (порушення дикції, кульгава тощо). Однокласники стороняться її, позаочі висміюють. Як вплинути на ситуацію?
5. Сергійко ретельно готує домашні завдання, розуміє навчальний матеріал, але біля дошки відповідає дуже повільно, з паузами. Під час індивідуального опитування втрачається багато часу. Які види опитування необхідно застосувати в даній ситуації? Охарактеризуйте їх.
6. У процесі пояснення матеріалу молодий вчитель зіткнувся із труднощами: значна частина класу вже зрозуміла тему, однак ще є учні, які не засвоїли пояснення. Що робити? Як організувати роботу класу?
7. У 3 класі – дівчата-близнючки із багатодітної родини. Вони скромно вдягнені, ніколи не приносять до школи сніданків, солодощів. Діти ставляться до них зі зверхністю. Як наслідок, дівчата відмовляються спілкуватися з однокласниками. Як вплинути на ситуацію?
8. Увійшовши в клас, учитель побачив замальовану незрозумілими фігурами дошку. Якими, на Вашу думку, мають бути дії вчителя? Висловіть власне ставлення до такого твердження Дж. Дьюї: «Аналіз дій учня, а не вчителя – основне завдання дидактики». Відповідь обґрунтуйте.
9. Серед деяких батьків існує думка, що недоліки їх дітей: лінощі, неслухняність, впертість, небажання вчитися зумовлені спадковістю. Чому теорія спадковості є такою поширеною серед батьків? Назвіть можливі причини.
10. Якщо підходити до людини як до продукту тривалої еволюції, то слід очікувати, що її органи її тіла будуть досконалішими, ніж у живих істот, які перебувають на нижчих щаблях еволюції, хоча б органи чуття людини повинні мати вищу чутливість, ніж ті самі органи у вищих істот. Проте це суперечить відомому факту: чутливість тварин значно вища, ніж людини. Як пояснити цей факт? Чим відрізняються органи чуття людини і тварин?
11. У романі У.Голдінга «Володар мух» описано ситуацію, коли внаслідок авіаційної катастрофи врятувалися лише діти. І хоча вони потрапили на острів, де збереглися усі досягнення цивілізації, проте не могли освоїти її і невдовзі деградували до варварства. Про що свідчить описана ситуація? Які закономірності формування психіки вона висвітлює?
12. Дитина каже: «Не хочу вчитися». Як ви будете формувати мотиви навчання, щоб подолати це явище?
13. Народна мудрість говорить: «Посієш вчинок – пожнеш звичку, посієш звичку – пожнеш характер, посієш характер – пожнеш долю». Про яку закономірність становлення характеру тут ідеться? Чи має вона наукове обґрунтування?
14. В.А. Моцарт у 4 роки почав писати музику, у 8 – створив перші симфонії, в 11 – оперу. І.Ю.Репін у 3 роки вирізував з паперу коників, а у 6 – малював фарбами. Досить рано прокинувся поетичний і малярський талант Т.Г.Шевченка. Про що свідчать подібні факти? Як вони характеризують природу здібностей?
15. На прохання вчителя прибрати своє робоче місце після уроку другокласник зауважив, що вдома всі побутові роботи виконує хатня робітниця. Вчитель: «Кожна людина повинна самостійно виконувати побутову роботу». Учень: «Навіщо я буду це робити, коли в батьків є

- гроші, щоб все оплатити? Тому не примушуйте мене.» Яку стратегію поведінки доцільно обрати вчителю?
16. Батьки, які мають дітей – дошкільника і молодшого школяра, - нерідко помічають, що старша дитина, заучуючи вірш, запам'ятовує його гірше, ніж молодша. Остання ж, тільки слухаючи, та й то між іншим, через деякий час відтворює вірші, інколи навіть не розуміючи значення окремих слів. Чим пояснити це явище? Чим відрізняється процес запам'ятовування у старшої і молодшої дитини?
17. Поясніть твердження К.Д. Ушинського: «Якщо педагогіка хоче виховувати людину в усіх відношеннях, то вона повинна перш за все пізнати її в усіх відношеннях... Вихователь повинен прагнути пізнати людину такою, якою вона є в дійсності, з усіма її недоліками і в усій її величі, з усіма її буденними, дрібними потребами і з усіма її великими духовними вимогами».

Блок II. МЕТОДИКИ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

МЕТОДИКИ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ГУМАНІТАРНОГО ЦИКЛУ

Методики початкової освіти (української мови, літературного читання, російської мови, англійської мови, музичне мистецтво з методикою навчання, образотворче мистецтво з методикою навчання, трудове навчання з практикумом - 2.1. – 2.22.

- 2.1. Сучасні вимоги до уроку мови. Типи й структура уроків української мови. Можливості інтеграції уроків української мови з іншими навчальними предметами. Навести приклад фрагменту інтегрованого уроку української мови з розвитку зв'язного мовлення на тему «Музика весни» у 4 класі.
- 2.2. Основні періоди навчання грамоти та їх завдання. Звуковий аналітико-синтетичний метод навчання грамоти. Навести приклад різних видів аналітико-синтетичних вправ (букварний період навчання грамоти).
- 2.3. Методика засвоєння молодшими школярами морфемної будови слова та елементів словотвору. Продемонструвати методику розбору слова за будовою: *весняний*.
- 2.4. Система роботи над іменником у 1-4 класах. Зробити морфологічний аналіз слова «піснею».
- 2.5. Система роботи над прикметником, займенником, числівником у початкових класах. Продемонструвати на прикладі слова «весняний» відмінювання прикметників різного роду.
- 2.6. Система роботи над дієсловом у 1-4 класах. Навести види вправ з теми «Змінювання дієслів за особами і числами».
- 2.7. Методика опрацювання лексичних одиниць (синонімів, антонімів, багатозначних слів, слів з прямим і переносним значенням) на уроках української мови. Навести приклади видів вправ на засвоєння синонімів, антонімів.
- 2.8. Методика роботи над різними типами текстів (розповідь, опис, міркування). На прикладі твору (за вибором студента) визначити його основну думку, тему, проблему, жанр та розкрити систему образів.
- 2.9. Методика навчання орфографії. Види диктантів, методика роботи над ними. Зробити орфографічний аналіз слова «сяйво».
- 2.10. Формування поняття про речення. Види вправ на засвоєння понять «основа речення», «головні члени речення». Навести приклади таких вправ.
- 2.11. Сучасні вимоги до уроку літературного читання. Типи й структура уроків літературного читання. Можливості інтеграції літературного читання з іншими навчальними предметами. Навести приклад фрагменту інтегрованого уроку з літературного читання «Пейзажна лірика Т.Шевченка» у 2 класі.
- 2.12. Методика вивчення віршів, байок, паремій на уроках літературного читання. На прикладі твору (за вибором студента) визначити його основну думку, тему, проблему, жанр та розкрити систему образів.
- 2.13. Особенности изучения русского языка в условиях билингвизма. Приведите примеры упражнений на преодоление фонетической, лексической, грамматической интерференции на выбор.
- 2.14. Етапи формування лінгвосоціокультурної компетентності учнів. Навести приклади завдань на формування лінгвосоціокультурної компетентності на уроці англійської мови, 2 клас.
- 2.15. Етапи формування лексичної компетентності учнів. Навести приклади завдань на формування лексичної компетентності на уроці англійської мови, 1 клас.
- 2.16. Методика роботи вчителя на класній дошці на уроках образотворчого мистецтва. Продемонструйте практичну роботу з роз'ясненням на класній дошці зі застосуванням поетапних прийомів малювання птахів та тварин.
- 2.17. Методика роботи з творами мистецтва на уроках образотворчого мистецтва. Продемонструйте практичну роботу з роз'ясненням на класній дошці поетапно з використанням прийому візування при зображенні об'ємних предметів на площині (Натюрморт).

- 2.18. Методика вивчення дитячого музичного національного фольклору. Розкрити зміст фольклору пестування і виконати колискову пісню.
- 2.19. Види музичної діяльності молодших школярів на уроках музичного мистецтва. Скласти звукову картину з використанням музичних і шумових інструментів.
- 2.20. Методика використання музичного матеріалу в позакласній роботі. Продемонструвати хвилинку розвантаження за допомогою жестів.

МЕТОДИКИ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНОГО ЦИКЛУ

Методики викладання природознавства, математики, основ здоров'я, інформатики – 2.23.-2.40.

- 2.21. Методика проведення уроку-екскурсії з природознавства. Алгоритм роботи з формування навички орієнтування на місцевості за Сонцем та місцевими ознаками.
- 2.22. Основні завдання вивчення природничої освітньої галузі. Методика ознайомлення з джерелами інформації про природу (пеперові видання, географічні карти, колекції мінералів, гербарії, інтернет-ресурси).
- 2.23. Методика виконання завдань дослідницького характеру на уроках «Я досліджую світ». Алгоритм дослідження властивостей речовин.
- 2.24. Методика формування просторових уявлень. Вимірювання та моделювання у процесі дослідження явищ /тіл природи, роботи з географічною картою.
- 2.25. Методика проведення фенологічних спостережень на уроках «Я досліджую світ». Методика проведення фенологічної хвилинки.
- 2.26. Назвати умови формування здоров'язбережувальної компетентності учнів початкової школи на засадах життєвих навичок. Методика формування найпростіших гігієнічних навичок (змістова лінія «Здоров'я» за освітньою програмою під керівництвом Р.Б. Шияна).
- 2.27. Характеристика змісту соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі. Розвиток навичок безпечної поведінки на вулиці та громадських місцях.
- 2.28. Методика вивчення нумерації чисел в межах першого десятка. Навести приклад математичного диктанту для перевірки знань з нумерації чисел в межах 10.
- 2.29. Методика розв'язування задач на пропорційне ділення. Учитель запропонував розв'язати задачу: *«У двох селищах побудували однакові будинки: в першому селищі – 23 будинки, у другому – 30 будинків. Всього в них було 636 квартир. Скільки квартир побудували у кожному селищі окремо?»* – двома способами, а потім запропонував зробити перевірку задачі для кожного способу. Яку методичну помилку зробив вчитель?
- 2.30. Методика вивчення письмового ділення на одноцифрове число. Навести алгоритм виконання ділення: $55461 : 7$.
- 2.31. Методика розв'язування простих задач. Скласти трійку взаємообернених задач, під час розв'язування яких можна закріпити знання взаємозв'язку між компонентами і результатами дій додавання та віднімання.
- 2.32. Методика вивчення нумерації в межах сотні. Навести приклад математичного виразу на додавання та віднімання в межах 100, які учні можуть розв'язати на основі знання нумерації чисел.
- 2.33. Методика вивчення табличного множення та ділення. Чи можуть учні, не виконуючи обчислень, встановити, чи наявна помилка у рівностях:
 $73332 : 36 = 237$; $51054 : 27 = 1891$?
- 2.34. Складові методичної системи навчання інформатики. У чому полягає її унікальність? Навести приклад пам'ятки для учнів початкових класів щодо дотримання правил техніки безпеки під час роботи за комп'ютером.
- 2.35. Логіка подання навчального матеріалу у темі «Інформація». Навести приклад вправи на закріплення способів сприйняття інформації людиною.
- 2.36. Логіка подання навчального матеріалу у темі «Алгоритми». Навести приклад графічного диктанту, в результаті виконання якого отримується зображення будь-якого цифрового пристрою.
- 2.37. Логіка подання навчального матеріалу у темі «Інтернет». Пояснити зміст інтегрованого уроку «Природа материків і океанів» на основі електронного сервісу Google Earth.
- 2.38. Ознайомлення учнів з призначенням електронних карт. Навести приклади відповідних електронних сервісів, які вивчаються у початковій школі. Запропонуйте пояснення для учнів 4 класу, яким чином можна ознайомитися з Карпатськими горами за допомогою проекту Google Earth.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ АТЕСТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Оцінка результатів складання екзаменів та/або захисту кваліфікаційних робіт (проектів) здійснюється на атестації Екзаменаційною комісією за 100-бальною системою контролю знань, прийнятою в Університеті та національною шкалою і відображаються у відповідних відомостях і протоколах роботи Екзаменаційної комісії (ЕК).

За теоретичну і практичну частину екзамену виставляється одна оцінка за 100 бальною і національною шкалою оцінювання, які переводяться у шкалу ЄКТС. Повторне складання (перескладання) екзамену і захист кваліфікаційної роботи (проекту) з метою підвищення оцінки не дозволяється.

Шкала оцінювання за ЄКТС

Сума балів /Local grade	Оцінка ЄКТС		Оцінка за національною шкалою/National grade
90 – 100	A	excellent	Відмінно
82-89	B	good	Добре
74-81	C		
64-73	D	satisfactory	Задовільно
60-63	E		
35-59	X	fail	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Зміст критеріїв оцінювання атестації здобувачів вищої освіти.

Відмінно, (A), 90-100

Відповідь або виконання завдання характеризується правильністю та повнотою.

Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє застосовувати матеріал для внесення власних аргументованих суджень у практичній діяльності. Здобувач вищої освіти має системні, дієві здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів доказу своєї думки.

Добре, (B), (C), 74-89

Здобувач вищої освіти вільно володіє матеріалом, зокрема, застосовує його на практиці; вміє аналізувати і систематизувати інформацію. Використовує загальновідомі доводи у власній аргументації. Викладення матеріалу є чітким, логічним з наведенням прикладів, використанням знань із суміжних дисциплін. Відповідь характеризується повнотою з незначними огріхами.

Відповідь характеризується повнотою засвоєння теоретичного матеріалу. Знання здобувача вищої освіти є достатніми для розкриття питання, він вільно користується термінологією. Допущені огріхи та помилки виправляє самостійно.

Задовільно, (D), (E), 60-73

Відповідь характеризується повнотою засвоєння теоретичного матеріалу. Здобувач вищої освіти відтворює основний матеріал, не може самостійно пов'язати теоретичні та практичні аспекти навчального матеріалу.

Відповідь характеризується безсистемністю та фрагментарністю знань. Відповідь має численні огріхи та порушення логіки.

Незадовільно, (FX), (F), 1-59

Відповідь відсутня. Повторне складання екзамену або повторне вивчення дисципліни.

Гарант ОП _____

Горлова

Анастасія ГОРЛОВА